

Redovisning av hur kompetensteamet kan utvecklas och utökas

Uppdraget från nämnden

Förskolenämnden har gett förvaltningen i uppdrag att återkomma till nämnden med en redovisning av hur kompetensteamet kan utvecklas och utökas.

Kompetensteamet började hösten 2022 på fem förskolor och samtidigt inleddes en utvärdering av insatsen som pågått till och med december 2023. I denna presentation beskrivs utvärderingen, slutsatserna, den utveckling av insatsen som gjorts samt hur behovet av kompetensteam ser ut i nuläget.

Bakgrund till kompetensteamet

Kvalitetsskillnader och likvärdighetsbrister

Förskoleförvaltningen har sedan tillkomsten 2013 strävat efter att höja kvaliteten och öka likvärdigheten i den utbildning som stadens förskolor erbjuder. Syftet har varit att ge alla barn en utbildning av hög kvalitet och att ge barnen förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanens mål. Förskolan har ett kompensatoriskt uppdrag och ska verka för att utjämna skillnader genom att aktivt stötta mest där behoven är som störst på individ- grupp- och organisationsnivå, dvs för enskilda barn, barngrupper och förskolor.

Pröva och utveckla metoder för riktade insatser i syfte att stärka likvärdigheten

Förskoleförvaltningen inledde under 2022 ett arbete med att prova och utveckla metoder för att rikta insatser där behoven var som störst i syfte att stärka likvärdigheten, så kallade likvärdighetsinsatser. Som en del av detta arbete inrättades ett kompetensteam för att med hjälp av förskollärare och specialpedagoger stärka kunskapen och det pedagogiska arbetet på utvalda förskolor under en begränsad period. Under den period som kompetensteamet är där ges förskolan stöd och tillfälligt stärkta förutsättningar att synliggöra och utveckla arbetssätt, lärmiljöer, rutiner, roll och ansvarsfördelning. Därmed bidrar kompetensteamet till att förskolans förmåga att fullfölja det utvecklingsarbete som påbörjats stärks.

Om insatsen

Kompetensteamet är en insats som syftar till att stödja förskolan i deras arbete med att stärka kvaliteten i arbetet med barnen på de förskolor de verkar på.

Medarbetarna i kompetensteamet har sin anställning på avdelning kvalitet och utveckling, men arbetar på förskolor som identifierats ha behov av kompetens-/kunskapsförstärkning inom områden som framkommit i kvalitetsarbetet.

Kompetensteamet har merparten av sin arbetstid förlagd till arbete i barngrupp. De räknas inte in i grundbemanningen, men ska arbeta tillsammans med arbetslaget. De arbetar integrerat i den pedagogiska praktiken, i nära samverkan med övriga medarbetare i det direkta arbetet med barnen, för att på så vis överföra kunskaper om arbetssätt och metoder under en längre period på sådant sätt att förskolans medarbetare själva blir bärare av dessa och därmed kan fullfölja och vidareutveckla det arbete som påbörjats med stöd av kompetensteamet.

Medarbetarna i kompetensteamet har också viss tid avsatt för kollegialt utbyte med andra medarbetare i kompetensteamet samt för kompetensutveckling och reflektionstid.

Teamet består av 12 förskollärare och 4 specialpedagoger.

Insatsen pågår i minst 6 månader, upp till två år. I första omgången har kompetensteamet varit på fem förskolor i cirka 1,5 år.

Om utvärderingen

I samband med att insatsen startade 2022 så påbörjades även en utvärdering av insatsen.

Syftet med utvärderingen var att fördjupa förvaltningens kunskaper kring riktade insatser i syfte att stärka likvärdigheten, så kallade likvärdighetsinsatser, som en del av huvudmannens kompensatoriska uppdrag.

I utvärderingen har bland annat metoder som självskattningar, enkäter och intervjuer använts.

Slutsatser från utvärderingen

Det kan konstateras att kompetensteamets insats i sig har goda möjligheter att stärka utbildningens kvalitet, vilket utvärderingen också visar har skett vid de förskolor som haft kompetensteam.

Framför allt har insatsen varit av betydelse för de berörda barnen. Det framhålls att den skillnad som kompetensteamet gör är av betydelse för barnen här och nu. Rektorer och medarbetarna i kompetensteamet ser förskolepersonalens kunskap, arbetssätt och förhållningssätt har utvecklats. Förskolepersonalen själva har däremot varit mer tadelade i sin bedömning av vad kompetensteamets bidragit till.

Avgörande för om insatsen lyckas höja kvaliteten i undervisningen är att den pågår under en längre tid, att den genomförs i barngruppen där mötet sker mellan barn och pedagog, och att det skapas ett samspel och professionellt lärande mellan personalen på förskolan och kompetensteamets personal.

En annan viktig förutsättning för hur lyckad insatsen blir är om ledningen själva välkomnar och ser fördelarna med att ha ett kompetensteam på förskolan och hur väl ledningen lyckas skapa en förståelse och öppenhet för insatsen hos förskolans medarbetare. Avgörande för hur effekterna av insatserna blir är vad som är av betydelse att beakta och planera för i samband med att insatsen ska införas/implementeras vid en förskola, hur genomförandet ska gå till och vad som är av betydelse att beakta och skapa förutsättningar för under tiden kompetensteamet är på plats samt när och hur insatsen ska avslutas vid förskolan.

Utveckling av insatsen

Utifrån slutsatserna av utvärderingen har en urvalsprocess, ett analysverktyg och ett stödmaterial utvecklats:

Urvalsprocess

I utvärderingen framkom det att det varit otydligt på vilka grunder förskolor valts ut när det gällde att få tillgång till kompetensteam. Därför har en urvalsprocess och ett analysverktyg tagits fram. Urvalsprocessen säkerställer att det framåt är tydligt på vilka grunder en förskola får tillgång till kompetensteam som insats. Analysverktyget säkerställer att kompetensteam som insats matchas eller riktas rätt i förhållande till förskolans behov. Urvalsprocessen genomförs som en del i förskoleförvaltningens kvalitetsarbete.

Analysverktyg

Med hjälp av ett nytt analysverktyg ska det tydliggöras vilka utmaningar förskolorna har, orsakerna till utmaningarna och omfattningen av behoven, i relation till undervisningens kvalitet. Utifrån behoven som visar sig ska det tas reda på vilken typ av likvärdighetsinsats som kan matcha behoven. Det är viktigt att förskolans utmaningar och grundorsakerna till att en tillräcklig kvalitet inte uppnås matchas med rätt typ av insats. Om inte matchningen blir rätt, det vill säga en insats sätts in som egentligen inte kan påverka grundorsaken till förskolans utmaningar, finns det risk att det inte blir en positiv utveckling av förskolans kvalitet.

Utveckling av insatsen, forts.

Stödmaterial

Det fanns ett behov av ett stödmaterial för att tydliggöra implementeringen, genomförandet och utvecklingen av insatsen. Detta för att ledningen, medarbetarna på förskolan och kompetensteamet ska få en gemensam förståelse för behoven och uppdraget på den specifika förskolan. Stödmaterialiet hjälper till att:

- ∞ tydliggöra roll- och ansvarsfördelning.
- ∞ säkerställa att tid finns för förberedelser för att skapa förståelse för kompetensteamets uppdrag.
- ∞ tydliggöra samarbetet mellan kompetensteamet och förskolans medarbetare, samt den lokala ledningen.

Urvalsprocessen

Prioritering av vilka förskolor som är aktuella för kompetensteam eller andra likvärdighetsinsatser under den kommande perioden har skett på följande sätt:

Kvalitetsdialoger

Kvalitetsdialoger inom respektive förskoleområde där en bedömning av måluppfyllelse kopplad till undervisningens kvalitet gjordes.

Prioritering av förskolor

Utifrån kvalitetsdialogerna och utifrån analys av förskolornas olika behov valdes de förskolor ut som har behov av likvärdighetsinsatser.

Matchning av insats mot behov

I särskilda dialoger mellan utbildningschef och berörd rektor gjordes en analys av förskolornas behov, med hjälp av det nya analysverktyget. Förvaltningsledningen har därefter analyserat vilka grundorsakerna och behoven är vid de förskolor som prioriterats av förvaltningens samtliga förskolor och sedan fattat beslut om likvärdighetsinsatser som matchar berörda förskolors behov. I år konstaterades det att fem förskolor har behov av kompetensteam. Andra förskolor är i behov av andra typer av riktade insatser för att möta deras behov, vilket analysverktyget var ett bra stöd för att klarlägga.

Eventuell utökning av insatsen utifrån nämndens uppdrag

Kompetensteamet nuvarande omfattning täcker behoven

Viktigast för att säkerställa en hög kvalitet i undervisningen och mötet mellan barn och pedagog är en god kompetens hos förskolornas grundbemanning. Först då finns det goda förutsättningar för att insatser av olika slag ska kunna omsättas i undervisnings- och omsorgspraktiken här och nu och framåt av den personal som möter barnen dagligen i förskolan.

Mot bakgrund av detta har det tagits beslut om mål, insatser och olika uppdrag inom ramen för kompetensförsörjningsplanen i syfte att stärka förskolornas grundbemanning till att andelen förskollärare ska uppgå till 30 procent. Detta arbete bör prioriteras för att skapa en långsiktighet i kompetensförsörjningen och därmed kvaliteten på förskolorna.

Utifrån den analys som gjorts på de prioriterade förskolorna, som anses vara i behov av likvärdighetsinsatser, så framkommer det att det finns behov av insatser av olika karaktär. På de förskolor där det finns behov av kompetensteam kommer kompetensteam att tillsättas. Övriga förskolor som är i behov av andra insatser får dessa tillgodosedda, utifrån de behov som konstaterats med stöd av analysverktyget. Mot bakgrund av att de förskolor som är i behov av kompetensteam får tillgång till det, är bedömningen i nuläget att det inte finns ett behov av att utöka kompetensteamet, utan behålla det i dess befintliga omfattning.

Eventuell utökning av insatsen, forts.

Stärka grundbemanningen

Att stärka grundbemanningen och andelen förskollärare på förskoleenheterna är det viktigaste för en hög och långsiktigt hållbar kvalitet i undervisningen. Kompetensteamet är en insats för att stärka kunskapen hos, och förutsättningarna för, ledningen och personalen på förskolan genom att under en period delta i vardagen, föra över kunskap, stötta med metoder och hjälpa till att bygga strukturer/rutiner för att på så vis höja undervisningens kvalitet. Kompetensteamet är med andra ord inte ett sätt att öka bemanningen på förskolan eller andelen förskollärare långsiktigt. Snarare har kompetensutvecklingsinsatser oavsett form svårt att få bestående effekt om pedagogiskt utbildad personal på förskoleenheten saknas. Parallellt med att kompetensteamet arbetar med kunskapshöjning, behöver ett arbete göras för att rekrytera en god grundkompetens, detta för att säkerställa att de rätta förutsättningarna finns på plats när kompetensteamet sedan lämnar förskolan. Om en satsning görs på att utöka kompetensteamet finns det också en risk att den centrala rekryteringen till kompetensteamet konkurrerar med möjligheten att rekrytera förskollärare lokalt, vilket kan vara kontraproduktivt i sammanhanget.

Finansiering

Kompetensteamet finansieras idag av statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder. Om analysen framöver identifierar fler förskolor som har behov av kompetensteam, behöver finansiering säkerställas för att det ska vara möjligt att utöka kompetensteamet.

Det fortsatta arbetet

Rekommendationer för framtida riktade insatser

Utvärderingen visar även att det finns lärdomar att dra från denna insats som kan användas i planering av framtida riktade insatser och kompetensförsörjning.

Även om kompetensteamet i sig inte bedöms behöva utökas just nu, kan lärdomar från insatsen föras över till andra områden. Det handlar bland annat om att rekrytera i grupp och att arbeta med strategisk bemanningsplanering överlag såsom superstruktur i schema vilket möjliggöra planerings- och reflektionstid, att följa upp barns närvaro och organisera personalen i förhållande till detta, arbeta med mentorskap etc. När goda förutsättningar på förskolor råder, sprids detta, vilket gynnar möjligheterna att rekrytera.